

Beredskabsplan

VED OVERGREB MOD BØRN OG UNGE

Egedal
Kommune

2

Forebyggelse, opsporing og tværfagligt samarbejde.

Indhold

Hvordan forebygger vi overgreb mod børn og unge?	3
Ydre og indre forebyggelse	4
Rådgivning og viden om forebyggelse	4
Hvordan opsporer vi børn og unge, der har været udsat for overgreb?	5
Viden, supervision og sparring	5
Tegn og reaktioner på overgreb	5
At tale med barnet om overgreb	6
Små børns seksualitet og bekymrende seksuel adfærd.	7
Grooming	8
Særligt udsatte børn.	9
Det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde om overgreb.	10
Tværfagligt samarbejde	10
Tværsektorielt samarbejde	13
Bilag:	
Definitioner og lovgivning vedr. vold og overgreb	15
Definition af fysisk vold	15
Definition af psykisk vold	15
Definition af seksuelle overgreb	15
Lovgivning vedr. vold og seksuelle overgreb mod børn og unge	16

Hvordan forebygger vi overgreb

mod børn og unge?

Opgaven med at forebygge overgreb mod børn og unge foregår i det direkte pædagogiske arbejde med børnene og de unge i dagtilbud, på skoler eller i døgntilbud. Det er et ledelsesmæssigt ansvar at facilitere drøftelser og beslutninger, så det forebyggende arbejde ikke udelukkende beror på den enkelte fagpersons tilgang, normer og værdier.

Ved nyansættelser indhentes referencer og børneattest efter gældende regler. Den nyansatte får en grundig introduktion til de regler, rammer og politikker, der er udarbejdet i institutionen/skolen.

YDRE OG INDRE FOREBYGGELSE

Egedal Kommune arbejder med forebyggelse af overgreb både ift. de organisatoriske rammer og ift. det pædagogiske arbejde i institutioner og skoler.

- Ydre forebyggelse: Den ydre forebyggelse handler om de rammer, som institutionen eller skolen sætter for at forebygge og beskytte barnet mod overgreb. Et eksempel kan være rammer og regler for brugen af sociale medier, for påklædning, for leg eller samvær i det offentlige rum eller i mindre overvågede rum. Det kan være aftaler om, hvordan de voksne er sammen med børnene (berøring, sprog m.m.). Der er behov for forskellige rammer og regler alt efter børnenes alder og udfordringer. Der kan være behov for at regulere rammerne i perioder, og der kan være behov for særlige regler for enkelte børn eller for en gruppe af børn, hvis de har særlige udfordringer med at sætte grænser for sig selv eller forstå andres grænser. I den ydre forebyggelse tager de voksne ansvar for børnene.
- Indre forebyggelse: Den indre forebyggelse handler om det pædagogiske arbejde, hvor børnene støttes i at forstå sociale spilleregler, at løse konflikter på en hensigtsmæssig måde, at mærke og forstå egne og andres grænser, at udtrykke egne og respektere andres grænser, at mærke, hvad det har lyst til og ikke har lyst til, at forstå forskellen på god og dårlig berøring og på gode og dårlige hemmeligheder. I den indre forebyggelse er der fokus på barnets personlige udvikling, så barnet på sigt bliver i stand til at beskytte sig selv og indgå i relationer med andre mennesker på en hensigtsmæssig måde.
- Sammenhængen mellem ydre og indre forebyggelse: Det er vigtigt, at afpasse forholdet mellem ydre og indre forebyggelse, så det passer til børnenes alder, udviklingsniveau og forudsætninger. Alle børn har brug for at blive beskyttet i en eller anden grad, og de har brug for et udviklingsrum, hvor de kan afprøve sig selv i relation til andre (børn og voksne) og gøre deres egne erfaringer. Hvis børnene er omgivet af for mange og for stramme regler og rammer, forhindres de i at gøre deres egne erfaringer og udvikle sig. Hvis der er for få rammer, risikerer man, at de ikke bliver beskyttet mod risikoen for overgreb.
- Børns seksualitet og seksuelle udvikling: Barnets udvikling af seksualitet går hånd i hånd med barnets samlede udvikling og personlighedsdannelse. Barnet udvikler sin seksualitet i relationen med sine nærmeste omsorgspersoner. Det er vigtigt at kende forskellen på børns normale seksuelle adfærd og bekymrende eller grænseoverskridende seksuel adfærd, så man kan understøtte barnets seksuelle udvikling og forebygge, at børn bliver udsat for eller udsætter andre børn for seksuelt grænseoverskridende adfærd.

RÅDGIVNING OG VIDEN OM FOREBYGGELSE

Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (SISO) yder gratis konsulentbistand til forebyggelse og tidlig opsporing i dagtilbud, skoler og anbringelsessteder. Yderligere inspiration til arbejdet med forebyggelse og opsporing af overgreb mod børn kan findes på Rådgivningsforløb til kommuner – Social- og Boligstyrelsen.

Scan QR-koden, og bliv ledt ind på **sbst.dk**

Hvordan opsporer vi børn og unge, der har været udsat for overgreb?

Det er skadeligt for børn og unge at blive udsat for vold og seksuelle overgreb, derfor er det vigtigt, at fagpersoner så tidligt som muligt opsporer og handler, hvis der er mistanke eller viden om, at børn og unge udsættes for overgreb. Det er et ledelsesmæssigt ansvar at sikre, at fagpersoner har denne viden og tilbydes den fornødne faglige støtte, så de er klædt på til at være i kontakt med og støtte barnet, når der er mistanke om, at barnet har været udsat for overgreb.

VIDEN, SUPERVISION OG SPARRING

Det er ofte gennem barnet, at man får viden eller mistanke om overgreb. Barnet udviser måske nogle tegn og reaktioner eller kommer med nogle udsagn om overgreb. Barnet har brug for, at et andet menneske aktivt og engageret reagerer og tager initiativ i forhold til de udsagn, barnet kommer med, eller de tegn og reaktioner, barnet udviser. Som fagperson er det derfor vigtigt, at man dels har en faglig viden om de mulige tegn og reaktioner, som et barn kan udvise, dels har en viden om de processer, der ligger bag afdækningen af et overgreb, for såvel fagpersonen som barnet.

Ledelsen af de enkelte institutioner og skoler i Egedal Kommune skal sørge for, at alle deres medarbejdere kan gå til deres leder for at få den nødvendige supervision og sparring, hvis de oplever behov herfor.

TEGN OG REAKTIONER PÅ OVERGREB

Tegn på dårlig trivsel kan være af både fysisk og psykisk karakter. Barnet og den unge kan for eksempel have hyppig hovedpine eller mavesmerter, være aggressiv, angst, skræmt, ukoncentreret eller uroligt. Barnet kan have søvnbesvær og mareridt.

Barnet eller den unge kan forandre sig i kontakten til andre. De kan holde sig for sig selv, ændre kontakten til voksne i form af en klæbende eller afvisende adfærd. Barnet eller den unge kan udvise mere specifikke tegn, i form af usædvanlig seksuel adfærd i forhold til alder – for eksempel påfaldende seksualisering i leg, tegning, overdreven onani, beskrivelse af smag og lugte.

Der er også børn og unge, der tilsyneladende kan se ud som om de trives, selvom de er eller har været udsat for seksuelle overgreb. Hvis et barn eller ung kommer med udtalelser, der kan pege på, at det har været eller bliver udsat for seksuelle overgreb, skal voksne tage det alvorligt og undersøge sagen nærmere. Vi kan ikke konkludere, at de har været eller bliver udsat for seksuelle overgreb, men vi må undersøge, om det kan være årsagen til barnets eller den unges mistrivsel, eller om der er andre grunde. Børn og unge er ofte loyale overfor de nære voksne og anstrenger sig derfor, for ikke at gøre eller sige noget de tror, kan skade dem. Det skal der tages højde for, når det vurderes, om der er grundlag for en mistanke.

AT TALE MED BARNET OM OVERGREB

Det er en væsentlig del af en opsporingsproces at tale med barnet. Det vil sige at opfange barnets egne initiativer til at fortælle, hvad det er udsat for, eller selv tage initiativ til at tale med barnet, hvis barnet udviser bekymrende adfærd eller tegn på mistroivsel.

Børn, der har været udsat for overgreb, kan have svært ved at betro sig til andre om overgrebet. De kan føle skyld og skam, de kan være bange for konsekvenserne, være præget af loyalitet eller ambivalente følelser for den, der har begået overgrebet. Der kan derfor være brug for, at de voksne, der er omkring barnet, tager initiativ til at tale med barnet, hvis barnet viser tegn på mistroivsel, pludselig ændrer adfærd, eller der på anden måde opstår mistanke om, at barnet har været udsat for overgreb.

Det er vigtigt at rumme barnets udsagn, hvis barnet selv tager initiativ til at fortælle om overgreb, det har været udsat for. Det vil sige at lytte til barnets udsagn uden at give udtryk for de følelser, man kan blive ramt af, og uden at placere ansvar eller skyld for det, der er sket. Når man taler med et barn om en mistanke om overgreb, må man gerne stille nysgerrige og undrende spørgsmål. Disse spørgsmål har til formål at be- eller afkræfte, om der er grund til at være bekymret for barnet, og om der er grundlag for handling (underretning). Det er vigtigt ikke at stille ledende spørgsmål. Ledende spørgsmål kan skabe tvivl om, hvad der reelt var barnets oplevelse, og i hvor høj grad barnet blev præget af den voksne.

Efter en samtale om overgreb med et barn er det vigtigt at runde samtalen af, bekræfte barnet i, at det har handlet rigtigt, og at det kan forvente hjælp fra den voksne. Det er også vigtigt at følge op på, hvordan barnet har det, og sikre sig, at barnet er tilstrækkelig informeret om, hvad der sker i sagen.

SMÅ BØRNS SEKSUALITET OG BEKYMRENDE SEKSUEL ADFÆRD

Når man skal vurdere, hvorvidt børn har været udsat for seksuelt overgreb, er det vigtigt at kende til børns almindelige lege og udvikling på det seksuelle område. Menneskers seksualitet er medfødt. Fysisk kontakt er en vigtig del af samspillet mellem mennesker. Særligt små børn har brug for tæt kropskontakt for at udvikle sig. Børns eksperimenteren og udforskning foregår ofte uden for de voksnes rækkevidde. Børn leger lege, hvor de udforsker deres og legekammeraternes seksualitet, fx når de leger "far, mor og børn" eller "læge". I sådanne lege kan børnene finde ud af, hvad de kan lide og hvad de ikke synes er rart, og derfor sige fra overfor. Det er en opgave for de voksne at vurdere, om nogle børn bliver presset og har brug for hjælp til at sige fra. Overdreven seksuel interesse eller overdreven onani må give anledning til, at de voksne overvejer, hvad dette kan være udtryk for.

Et lille barn kender ikke på forhånd til, eller har begreb om sin egen eller voksnes seksualitet. Derfor er barnet som udgangspunkt ikke i stand til at vide, hvis det udsættes for et seksuelt overgreb. Barnet vil kunne tro, at overgrebet er en naturlig del af

relationen. Barnet vil måske først blive bevidst om, at det har været udsat for overgreb, når det opdager, at seksuelle overgreb ikke er en almindelig del af en relation til voksne. Børn, som ikke forstår betydningen af – eller har ord og begreber for – de(t) overgreb, som de er blevet udsat for, kan have vanskeligt ved at gengive oplevelsen. Barnets fortælling kan derfor fremstå fantasifuld og usammenhængende. Måske har barnet været overladt til at skabe sin egen forståelse af mening med overgrebene på et tidspunkt, hvor det ikke sprogligt og udviklingsmæssigt var modent til det. Det er de professionelles opgave at forsøge at forstå, hvad det er, barnet giver udtryk for.

Det er en naturlig del af børns udvikling at være optaget af seksuelle ord, emner og lege i perioder. For nogle børn udvikler det sig til seksuelt bekymrende eller grænseoverskridende adfærd. Det er vigtigt, at fagpersoner er særligt opmærksomme på børn, der har overdreven interesse eller optagethed i forhold til seksuelle emner og/eller større viden om seksuelle emner, end man ville forvente af aldersgruppen. Derudover er det vigtigt at være opmærksom på de

relationer, børn indgår i, om der er aldersmæssig, modenhedsmæssig eller intellektuel ulighed, om den seksuelle leg eller adfærd indebærer følelser af skyld, skam, angst eller tvang.

Der findes tre landsdækkende og specialiserede behandlingssteder, der tilbyder rådgivning samt udredning og behandling til børn og unge med seksuelt bekymrende adfærd - JanusCentret, København og Odense, Rådgivningscentret, Århus Kommune og SEBA, Ålborg Kommune. JanusCentret har udviklet et Bekymringsbarometer, som opdeler børns adfærd i normal adfærd, adfærd, der kræver skærpet opmærksomhed og indgriben, og adfærd, der kræver øjeblikkelig indgriben. Bekymringsbarometeret kan bruges, hvis man er i tvivl om, hvordan man skal tackle et barn, der har seksualiserende eller grænseoverskridende adfærd. Det kan også bruges, hvis man er i tvivl om, hvor bekymret man skal være i forhold til barnets grænseoverskridende adfærd:

Scan QR-koden, og læs mere:

GROOMING

Grooming er betegnelsen for en proces, hvor den voksne, der vil begå seksuelle overgreb, opbygger en relation til barnet ved at anvende manipulation, løgne, smiger og ros og påføre barnet ansvar og skyldfølelse. Derved nedbrydes barnets grænser gradvist, og det ender med at medvirke, tilsyneladende frivilligt, i seksuelle aktiviteter, der skal tilfredsstille krænkeren. Grooming går fra en indledende opbygning af kontakt til at blive en tillidsfuld relation. Det tætte forhold gør det vanskeligt for barnet at sige fra, og det skaber adgang til at komme fysisk tættere på barnet og gradvist nedbryde grænser, for så i sidste ende at få adgang til at kunne begå det seksuelle overgreb. Relationen kan fastholdes over tid ved at bruge trusler og tvang. Netop fordi relationen bygger på tillid, tryghed og oplevelsen af at have fundet en allieret/ en beskytter, vil det være særdeles vanskeligt for barnet at bryde hemmeligheden. Sårbare børn, herunder børn med handicap, er i særlig risiko for at blive manipuleret i en grooming proces, fordi de kan have vanskeligt ved at mærke og give udtryk for egne grænser, og fordi de kan savne kontakt og opmærksomhed. Grooming relationer kan tilbyde dem det, de savner.

Grooming på de sociale medier

Den virtuelle verden og de sociale medier udgør en vigtig og positiv del af de fleste børns verden. Det er en verden af muligheder for at komme i kontakt med og have virtuelle mødesteder for andre med fælles interesser. Der er mulighed for at dele tanker, idéer, billeder, oplevelser og spille spil sammen. Samtidig er det et sted, hvor børn kan have noget for sig selv, og hvor der er begrænset voksertilstedeværelse. Derfor er de sociale medier og det virtuelle rum også et sted, hvor personer, der ønsker at komme i kontakt med og groome børn med henblik på at begå seksuelle overgreb, færdes. Det kan eksempelvis være ved at få barnet til at sende billeder af sig selv, afklædt eller nøgen, men også i de mere ekstreme tilfælde for at mødes med barnet og begå seksuelle overgreb.

Scan QR-koden, og læs mere på Red Barnets hjemmeside:

SÆRLIGT UDSATTE BØRN

Tre grupper af børn kan overordnet siges at være i særlig risiko for overgreb, nemlig børn med handicap, anbragte børn og socialt udsatte børn.

Børn med handicap er i højere grad i risiko for at blive udsat for overgreb end øvrige børn og har i markant højere grad end jævnaldrende uden handicap oplevet dette. Det gælder både for børn med handicap, som bor hjemme, og som er anbragt udenfor hjemmet. Barnets handicap kan udgøre en særlig faglig udfordring, når det gælder opsporing af vold eller seksuelle overgreb. Måske er det vanskeligt for barnet at kommunikere med omverdenen, og som fagperson kan man have vanskeligt ved at tolke adfærd, tegn og reaktioner. Man kan være i tvivl om, hvorvidt en bekymrende adfærd skal tilskrives barnets handicap, eller at barnet har været udsat for overgreb. Det har stor betydning, at man som fagperson kender barnets handicap og er opmærksom på at reagere, når et barn ændrer adfærd. Læs mere om denne gruppe i Socialstyrelsens 'Håndbog om vold og seksuelle overgreb mod børn med handicap'.

Anbragte børn og unge er oftere udsat for vold og seksuelle overgreb end andre børn og unge både forud for og under anbringelsen. En forløbsundersøgelse af anbragte børn viser, at vold og seksuelle overgreb er anbringelsesårsag for en betydelig andel

af de anbragte børn og unge, og at en større procentandel af de anbragte unge indenfor det sidste halve år har oplevet vold og seksuelle overgreb fra voksne og børn i og udenfor anbringelsesstedet, hvis man sammenligner dem med jævnaldrende, der ikke er anbragt (Socialstyrelsen 2017).

Socialt udsatte børn er en tredje gruppe, som er i større risiko for vold og seksuelle overgreb end andre børn. En dansk undersøgelse viser, at udsatte unge oftere oplever fysisk vold i og uden for hjemmet end andre unge. De unges udsathed er målt på, at de har dårligere trivsel og lavere fagligt niveau i skolen end deres jævnaldrende, og at de unges forældre har et lavere uddannelsesniveau og svagere arbejds-markedstilknytning end jævnaldrendes forældre. Desuden viser internationale undersøgelser, at børn af forældre med begrænset uddannelse, misbrugsproblemer, psykiske lidelser, antisocial adfærd, eller som begår kriminalitet, er i større risiko for at blive udsat for børnemishandling end andre børn (betegnelsen 'børnemishandling' anvendes ofte i forskningen, hvor den rummer fysisk vold, psykisk vold, vanrøgt og seksuelle overgreb mod børn). Undersøgelserne viser også, at jo flere risikofaktorer der er tilstede, jo højere er sandsynligheden for, at der forekommer børnemishandling i familien.

Det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde

om overgreb

TVÆRFAGLIGT SAMARBEJDE

Det tværfaglige samarbejde internt i Egedal Kommune foregår både på konsultativt niveau og i forhold til konkret opgavefordeling mellem de forskellige afdelinger, der arbejder med børn og unge:

- Dagtilbud og skoler.
- Social og handicap.

Herudover samarbejder afdelingerne med HR i personalesager.

Forebyggende samarbejde

Fagpersoner fra Dagtilbud og skole samt Social og handicap arbejder tæt sammen om at forebygge mistriivsel hos børn og unge. Det sker fx

- gennem vejledning og rådgivning, som personale i dagtilbud og skoler kan få fra PPR, sundhedsplejen og socialrådgivere
- på inddragende netværksmøder, hvor fagpersoner og netværk omkring et barn/familie mødes og aftaler, hvordan de voksne omkring barnet bedst kan hjælpe og forebygge yderligere mistriivsel
- gennem tæt faglig koordinering i sager, hvor der er brug for en helhedsorienteret, forebyggende indsats
- gennem skolefraværsteam med fagpersoner fra flere afdelinger
- gennem ledelsesmæssig sparring og samarbejde.

Underretning og oprettelse af sag i Social og handicap

Alle oplysninger om et barn eller ung, som giver anledning til at undersøge, om der er behov for foranstaltninger, og som dermed skal oprettes som en sag hos en rådgiver i Social og handicap, skal sendes som underretning til Social og handicap.

Underretningen sendes skriftligt via **egedalkommune.dk**
Søg på 'underretning'.

I akutte tilfælde kan der underrettes mundtligt. Kontakt modtagelsesteamet i Social og handicap ved tvivl: **72596523**

Den skærpede underretningspligt for offentligt ansatte er fastsat i Lov om social service § 153 og er lovgrundlaget for pligten til at skrive en underretning. Pligten gælder for enhver ansat, der får kendskab til eller har grund til at antage, at et barn eller ung har behov for særlig støtte eller er udsat for overgreb i form af seksuel krænkelse eller vold. Reglerne om tavshedspligt tilsidesættes, når der er underretningspligt.

En ansat kan ikke opfylde pligten til at underrette ved at give oplysningerne til nærmeste leder, og den ansatte har pligt til at underrette ved bekymring, også selvom lederen ikke har den samme bekymring.

Tavshedspligt

Hvad enten du arbejder på en skole, institution eller på rådhuset, har du som udgangspunkt tavshedspligt om personfølsomme oplysninger. Du er ikke bundet af denne tavshedspligt, hvis du er i en situation hvor du:

- har fået samtykke til at videregive oplysningerne
- har oplysningspligt
- har pligt til at underrette de sociale myndigheder
- videregiver oplysninger i SSD-regi (se afsnit nedenfor om dette).

Reglerne om tavshedspligt er til for at beskytte borgerne mod krænkelse af deres privatliv. Tavshedspligten er et vigtigt aspekt i det tværfaglige samarbejde inden for kommunen. Tavshedspligten skal dog altid vige for din underretningspligt, når du vurderer, at et barn eller en ung har brug for særlig støtte. Tavshedspligten må aldrig forhindre eller udsætte, at et barn/en ung får den nødvendige hjælp.

SSD: Udveksling af oplysninger i det tidlige og forebyggende arbejde

Lov om social service giver mulighed for undtagelsesvist at udveksle oplysninger i det tidlige eller forebyggende arbejde, nemlig SSD-samarbejdet. ("Skole, Sundhedspleje og Dagtilbud samt Socialforvaltning, herunder PPR). SSD-samarbejdet kan bruges, når en fagperson i sit daglige arbejde bliver bekymret for et konkret barns eller ungs trivsel, udvikling og sundhed og har behov for at drøfte bekymringen med en eller flere relevante fagpersoner for at afklare problemets omfang. SSD-samarbejdet giver mulighed for at holde ét møde og eventuelt et opfølgende møde. Formålet med et SSD-samarbejds møde er, at deltagerne tager stilling til problemets omfang og ud fra denne vurderer, om problemet kan løses indenfor egne rammer, eller om der skal skrives en underretning. Forudsætningen for at bruge SSD-samarbejdet er:

- at det er nødvendigt for at afklare problemets omfang.
- at det handler om det tidlige og forebyggende arbejde.
- at der er tale om børn og unge, hvor der er bekymring for trivslen fx i relation til omsorgssvigt, skolefravær eller kriminalitet.
- at det ikke er muligt at få et samtykke fra forældremyndighedens indehaver til at drøfte sagen.
- at forældrene ikke ønsker at samarbejde om løsningen af et barns problemer.

Samtykke og behandling af personfølsomme oplysninger

Offentligt ansatte kan udveksle oplysninger, hvis det er relevant for det arbejde, de udfører, og hvis de tilhører samme myndighed. Du må behandle og videregive oplysninger om børn, unge og forældre, hvis du har fået samtykke fra forældrene, og det er relevant i forhold til det arbejde, modtageren skal udføre. Samtykket skal være oplyst, det vil sige, det skal være konkret i forhold til hvilke oplysninger, der må videregives og til hvem. Et indhentet samtykke er gældende i et år og kan til enhver tid trækkes tilbage. Hvis forældrene ikke vil give deres samtykke, kan du udelukkende dele information inden for din egen myndighed, når det har en væsentlig relevans og betydning for at de, der modtager oplysningerne, kan udføre deres arbejde. Hvis en professionel er bekymret for et barn/unge, og forældrene ikke har givet deres samtykke til at videregive oplysninger, skal det vurderes, om der er grundlag for at lave en underretning til Social og handicap.

Samarbejde med familierne

Når der er en sag om overgreb vil det oftest være relevant med et tæt samarbejde med den pågældende familie. Nedenfor er en række opmærksomhedspunkter til de medarbejdere, der er kontakt med familien:

- Lige meget præcis hvad den konkrete situation er, så møder du en familie i krise, der har fået ændret sit liv, måske for evigt. De kan være meget ramte, bange, sårbare og rådville. Gør dit bedste for at formulere dig på en nænsom og omsorgsfuld måde. Det du siger vil højst sandsynligt blive opfattet på den mest negative og ængstelige måde.
- Familien kan have svært ved at forstå de processer der går i gang, og har brug for at få forklaret hvordan de skal forholde sig og har brug for at mærke at vi er de professionelle og har hånd om situationen. Gør dig umage for at sætte tid af til at forklare processen der nu er i gang, på en nænsom og indlevende måde. Vær forstående

omkring at familien kan virke reaktive, glemsomme og anspændte, dette behøver ikke at sige eller fortælle andet om familien end at de er i krise. Bliv evt. ved med at snakke med dem om at få en bisidder med eller lign. med til samtaler.

- Vær bevidst om at kontakten med kommunen nok er angstfuld og svær for familien og at meget kan gøres lettere hvis familien kan forberedes på hvad der skal tales om til møder på forhånd, såfremt sagsarbejdet og barnets sikkerhed tillader det.
- Vær opmærksom på at du ikke ved hvad der er sket i familien, selv hvis du mistænker at der har fundet overgreb sted. Snak fra dette ikke-vidende sted. Forhold dig fagligt og ydmygt til situationen. Vær varsom med at bruge formuleringer der kan insinuere skyld, eller på anden måde trække på uhensigtsmæssige narrativer.
- Vær opmærksom på at familiens relation og samarbejde med kommunen, trods din gode

indsats, er svært og præget af krise og angst. Pludselige skift i rådgiver, samarbejdspartnere, eller uregelmæssigheder i forhold til samarbejdet, normale småfejl, fortælelser eller forsinkelser kan opleves katastrofale, skabe stor utryghed og være ødelæggende for samarbejdet. Gør dig umage for at kommunikere klart og være på forkant med dine samarbejdspartnere og arbejdsgange.

- Tænk over at møde familien med empati, varme og hjælp dem igennem denne proces vil kun lette dit samarbejde med dem og hjælpe dem med at holde sammen på tingene over for det barn som bekymringen er centreret om. Gør dig umage for at processen ikke skaber større skade end nødvendigt. Konsekvenserne for en familie der mistænkes for overgreb kan være livsændrende. Både for familien og for barnet. At behandle en familie med omsorg og empati er ikke det samme som at godkende eller acceptere ulovlige eller skadelige handlinger. Det er medmenneskelighed og faglighed.

TVÆRSEKTORIELT SAMARBEJDE

De vigtigste aktører i det tværsektorielle samarbejde er:

- Børnehuset
- Politiet
- Børneafdelingen på sygehuset samt det øvrige sundhedsvæsen
- Familieretshuset
- Krisecentre

Børnehuset

I alle sager med mistanke eller viden om vold og seksuel krænkelse, og hvor sagen også involverer Politi og/eller sundhedsvæsenet, skal Social og handicap benytte det særlige Børnehus. Børnehuset har adresser både i Hillerød og i København. Indsatsen i børnehuset består af en udredning og undersøgelse af barnets eller den unges forhold, med henblik på, at afdække barnets eller den unges behov for særlig støtte, foranlediget af overgrebet. Undersøgelsen foretages som en del af den børnefaglige undersøgelse. Det er Børnehusets opgave at lave en udredning, og dermed støtte myndighedsrådgiveren i udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse.

Politi

Samarbejdet mellem kommunens myndighedsrådgivere og politiet er en vigtig del af håndteringen af sager, hvor der er mistanke om overgreb mod et barn. Politiet kan f.eks. yde rådgivning til myndig-

hedsafdelingen, når der skal tages stilling til spørgsmålet om politianmeldelse. Når politiet modtager en anmeldelse om overgreb, skal de tage stilling til, om der er grundlag for en efterforskning. Politiet vurderer herunder, om der er behov for at rekvirere en retsmedicinsk undersøgelse, der kan afdække og dokumentere eventuelle fysiske fund.

En del af en politimæssig efterforskning er afhøringer. Afhøring af de mindre børn foregår ved videoafhøring, der betyder, at afhøringen videofilmes, så barnet undgår at møde op i retten. Det er som udgangspunkt børn op til 15 år, der videoafhøres, men der kan træffes beslutning om at videoafhøre en ung over 15 år, hvis særlige forhold gør sig gældende, f.eks. den unges psykiske tilstand eller kognitive funktion.

Anklagemyndigheden afgør, om der skal rejses tiltale mod den mistænkte på baggrund af afhøringer og eventuelle lægelige undersøgelser. Hvis der rejses sigtelse, og sagen behandles i retten, anvendes videooptagelsen fra videoafhøringen som bevis, når det drejer sig om børn op til 15 år. Børn og unge over 15 år møder som udgangspunkt op i retten og afgiver forklaring. Anklagemyndigheden kan også beslutte at henlægge sagen, hvis der vurderes ikke at være beviser nok til at kunne gennemføre en retssag.

Sygehus- og sundhedsvæsen

En anden vigtig aktør i forbindelse med sager om overgreb mod børn er sygehus- og sundhedsvæsenet. Sygehuse, børneafdelinger eller børnemodtagelse inddrages i sager om overgreb for at undersøge, vurdere og dokumentere barnets eventuelle fysiske skader efter overgrebet. De kan også blive inddraget til at vurdere barnets generelle helbredstilstand. Denne vurdering kan føre til, at barnet visiteres til yderligere sundhedsfaglige undersøgelser. De sundhedsfaglige undersøgelser foregår ofte i sygehusets børneafdeling.

De retsmedicinske institutter har til opgave at gennemføre retsmedicinske undersøgelser, hvis politiet vurderer, at der kan findes spor efter vold eller seksuelle overgreb, f.eks. sæd, spyt, hår, brud, mærker.

Familieretshuset

I sager vedrørende skilsmisse eller samvær, hvor der er mistanke eller viden om overgreb mod børn, kan der være behov for et styrket samarbejde mellem myndighedsafdelingen i kommunen og Familieretshuset. I Familieretshuset screenes alle familier, der henvender sig, og de visiteres til forskellige forløb alt efter problemernes omfang, alvor og kompleksitet. Sager, hvor der er mistanke om, at den ene forælder begår overgreb mod barnet, behandles i det familieretlige udredningsspor.

Krisecentre

Børn i familier, hvor der er vold mellem forældre eller mod den ene forælder, kan komme i en situation, hvor der er behov for at tage ophold på et krisecenter. Kommunen er forpligtet til at tilbyde kvinder ophold på et krisecenter el.lign., hvis hun har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i parforholdet. Derudover er kommunen forpligtet til at tilbyde kvinden koordinerende rådgivning i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, dagtilbud, sundhedsvæsen m.m. Hvis kvinden har børn med på krisecenteret, skal kommunen tilbyde barnet psykologbehandling hos en autoriseret psykolog (min. 4 – max. 10 samtaler). I de tilfælde hvor der er børn involveret, vil der som hovedregel være behov for et samarbejde mellem kommune og krisecenter. Krisecentret vil som udgangspunkt altid have underretningspligt i denne situation, fordi et barn, der har været vidne til vold, har været udsat for et (psykisk) overgreb.

Bilag:

DEFINITIONER OG LOVGIVNING VEDR. VOLD OG OVERGREB

Socialstyrelsen (2020) har defineret fysisk og psykisk vold samt seksuelle overgreb mod børn og unge. Definitionerne er ikke fyldestgørende og kan ikke afgrænses fuldstændigt, hvorvidt der er tale om et voldeligt eller seksuelt overgreb. Der skal altid handles ved bekymring, mistanke eller viden om overgreb, men der vil ofte være behov for at foretage faglige vurderinger, i forhold til hvordan der skal handles.

DEFINITION AF FYSISK VOLD

Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet, og krænker dets integritet fysisk og psykisk. Volden kan komme til udtryk ved handlinger som fx at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder. Fysisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

DEFINITION AF PSYKISK VOLD

Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det fx er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket, eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adfærd; der truer og skræmmer det; eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

DEFINITION AF SEKSUELLE OVERGREB

Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede.

LOVGIVNING VEDR. VOLD OG SEKSUELLE OVERGREB MOD BØRN OG UNGE

Fagpersoner skal ikke tage stilling til, om det, der er sket, er strafbart. Det er politiets opgave. Selvom en handling ikke kan bevises eller strafferetslig dømmes, kan der dog være tale om, at et barn er udsat for bekymrende forhold eller handlinger, som kræver socialfaglig handling i henhold til serviceloven.

Straffelovens bestemmelser om vold

I Danmark er det strafbart at udøve vold mod en anden person (§ 244). Det er en skærpende omstændighed, hvis volden medfører betydelig skade på offeret (§ 245). Det er også strafbart at tvinge personer til at gøre, tåle eller undlade at gøre noget ved vold, trusler om vold eller frihedsberøvelse (§260). Derudover er det også strafbart at udøve psykisk vold, det vil sige nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til at styre en anden person (§ 243)¹.

Straffelovens bestemmelser om seksuelle overgreb

I Danmark er det strafbart at have et seksuelt forhold til slægtninge i nedadstigende linje eller et seksuelt forhold mellem søskende (§ 210). Den seksuelle lavalder er 15 år. Hvis man har en særlig rolle i forhold til barnet (undervisning/opdragelse) er den seksuelle lavalder 18 år (§ 222, 223). Det er strafbart at købe seksuelle ydelser fra unge under 18 år (§ 224, 225). Derudover er blufærdighedskrænkende adfærd strafbart, det vil sige blotteri, beføling, beluring og optagelse, besiddelse og udbredelse af fotos og film af personer under 18 år (§ 226, 232, 234, 235)².

Forældreansvarsloven

Af forældreansvarsloven fremgår det, at forældre ikke må slå deres børn eller udsætte dem for psykisk vold. Der er ikke tale om en strafferetslig bestemmelse, men om en lovgivningsmæssig præcisering af rammerne for forældreansvar, men forældres overgreb mod deres børn vil også være omfattet af straffelovens bestemmelser³.

¹ LBK nr. 976 af 17/09/2019 (straffeloven).

² LBK nr. 976 af 17/09/2019 (straffeloven).

³ LBK nr. 776 af 07/08/2019 (forældreansvarsloven).

Egedal Kommune

Dronning Dagmars Vej 200
3650 Ølstykke

egedalkommune.dk

**Egedal
Kommune**

